

MTX behandeling bij sarcoidose

Inleiding	2
Voorafgaand aan de behandeling	3
Bijwerkingen MTX	3
Bloedonderzoek	4
Aanvullende informatie omtrent MTX	4
MTX gebruik bij kinderwens en/of borstvoeding	6
Veel gestelde vragen over Methotrexaat	7

Inleiding

In overleg met uw behandelend longarts heeft u besloten te starten met Methotrexaat (MTX) in verband met sarcoidose. Deze folder geeft u meer informatie over het gebruik van MTX.

MTX is een geneesmiddel wat de productie van schadelijke stoffen, die vrijkomen bij activiteit van sarcoidose, vermindert. De MTX onderdrukt het ziekteproces waardoor de klachten verminderen. MTX heeft een langere inwerktijd. Het kan namelijk 8 weken tot 12 weken, of soms zelfs nog langer, duren voordat het effect van MTX merkbaar en voelbaar is. Uw behandelend longarts zal soms dan ook adviseren om in het begin naast de MTX nog anderen ontstekingsremmende middelen te gebruiken, bijvoorbeeld Prednisolon. MTX krijgt u in tabletvorm voorgeschreven.

Uw behandelend longarts zal, indien de MTX goed werkt, aangeven hoelang en in welke dosering u de MTX kunt voortzetten.

De startdosering van MTX is meestal 10 mg per week. De MTX kan, bij goed resultaat, worden opgehoogd naar maximaal 15 mg per week. MTX-tabletten worden per 2,5 mg uitgegeven, waardoor u meerdere tabletten moet innemen. Deze tabletten moeten éénmaal per week worden ingenomen. Dat kan op onderstaande manieren:

- alle tabletten tegelijk
- tabletten verdeeld over de dag. Voorbeeld: drie tabletten's morgens en drie tabletten 's avonds.
- tabletten verdeeld over een tijdsbestek van 24 uur. Voorbeeld: twee tabletten op woensdagavond 18:00 uur, twee tabletten op donderdagochtend 08:00 uur en twee tabletten op donderdagavond 18:00 uur.

U kunt de MTX tabletten het beste innemen met water rond de maaltijd. MTX tabletten mogen niet met melk worden ingenomen.

Voorafgaand aan de behandeling

Voordat u gaat starten met de MTX is het gebruikelijk dat er bloedonderzoek wordt gedaan ter controle van uw nier- en leverfuncties. Ook wordt er gekeken of de infectiewaarden niet verhoogd zijn.

Bijwerkingen MTX

Bij gebruik van MTX kunnen in een aantal gevallen bijwerkingen optreden. Deze verdwijnen meestal weer na het tijdelijk staken van de MTX of het verlagen van de dosering. Zelden wordt de MTX helemaal gestopt. Er is gebleken dat foliumzuur (een vitamine) de kans op bijwerkingen verkleint. Daarom wordt foliumzuur standaard voorgeschreven bij MTX gebruik. De foliumzuur wordt voorgeschreven voor éénmaal per week één tablet. Deze moet tenminste 24 uur na de inname van de MTX worden ingenomen. Dit mag dus nooit op dezelfde dag als de inname van MTX.

Veel voorkomende bijwerkingen MTX:

- Maag- en darmklachten zoals diarree, vol gevoel in de buik, misselijkheid of irritatie/ontsteking van het mondslijmvlies
- Afwijkende leverwaarden. Over het algemeen merkt u hier niks van, maar bij controle van het bloed zal dit naar voren komen

Minder vaak voorkomende bijwerkingen MTX:

- Stoornis in de aanmaak van witte bloedlichaampjes en/of bloedplaatjes door remming van het beenmerg. Symptomen hiervan zijn: koorts, infecties en spontane blauwe plekken

- Overgevoeligheid MTX. Klachten hiervan zijn: kortademigheid, hoesten en koorts

Zelden voorkomende bijwerkingen MTX:

- Haaruitval, huiduitslag
- Hoofdpijn, duizeligheid, depressieve gevoelens
- Verandering van de nierfunctiewaarden
- Verhoogde kans op infecties

Mochten er één of meerdere genoemde bijwerkingen optreden, neem dan contact op met uw behandelend longarts.

Bloedonderzoek

Doordat regelmatig uw bloed wordt gecontroleerd, kan een aantal bijwerkingen vroegtijdig worden opgespoord. Daarom wordt in het begin iedere 2 weken het bloed gecontroleerd. Indien bij de laatste ophoging de bloedwaardes stabiel zijn dan hoeft de eerstvolgende keer de bloedcontrole pas weer bij het polikliniekbezoek.

Er wordt aanbevolen één dag voor de inname van de MTX bloed te laten prikken.

Aanvullende informatie omtrent MTX

- MTX behoort momenteel tot één van de meest effectieve behandelingen bij meerdere reumatische ziekten met name bij reumatoïde artritis, artritis psoriatica en ook bij sarcoidose.
- Mocht u al kortwerkende ontstekingsremmers gebruiken, bijvoorbeeld ibuprofen, diclofenac en celecoxib, dan kunt u meestal dezelfde dosis hiervan blijven gebruiken zonder meer kans op bijwerkingen te krijgen.

- Alcohol heeft een negatief effect op MTX-gebruik. Wees daarom voorzichtig met alcoholgebruik, liever niet meer dan één alcoholische consumptie per dag. Op de dag van MTX-inname wordt alcohol ontraden.
- Indien u moet worden behandeld met antibiotica is het noodzakelijk om te vermelden dat u MTX gebruikt. Bepaalde antibiotica mogen namelijk niet met MTX samen worden gebruikt. De apotheek houdt uiteindelijk in de gaten of de combinatie met de MTX dan veilig is.
- Als u een flinke infectie heeft opgelopen, zoals bijvoorbeeld longontsteking, flinke griep, zwerende wond, blindedarmontsteking of galbaasontsteking, dan kunt u beter de MTX tijdelijke staken, totdat de infectie weer goed is genezen. U kunt daarna weer doorgaan met uw gebruikelijke dosis MTX. De MTX die u heeft overgeslagen in verband met de infectie mag u niet inhalen. Mocht u twijfelen neem dan contact op met uw behandelend longarts.
- Indien er een wijziging optreedt in uw medicijngebruik (nieuwe medicatie of wijziging in dosis), meldt dit altijd bij de apotheek of uw behandelende artsen. Dit in verband met eventuele nadelige effecten op de nierfunctie.
- MTX behoort bij de groep cytostatica. Cytostatica zijn stoffen die de groei van cellen remmen en snelgroeïende, woekerende cellen kunnen doden. Cytostatica worden bij diverse soorten kanker toegediend. MTX wordt echter bij kanker in een veel hogere dosering gegeven dan bij de behandeling van sarcoidose, waardoor de werking van MTX anders is en de kans op bijwerkingen veel minder voorkomt.

MTX gebruik bij kinderwens en/of borstvoeding

MTX kan een nadelig effect hebben op de vorming van ei- en zaadcellen. Bovendien is bekend dat bij gebruik van MTX in de zwangerschap het aanleiding kan geven tot miskramen of aangeboren afwijkingen. Daarom is het van absoluut belang dat tijdens de behandeling met MTX goede en betrouwbare anticonceptie wordt gebruikt.

Periodieke onthouding is niet betrouwbaar! Deze anticonceptie dient tot minstens zes maanden na staking van de MTX te worden voortgezet. Wanneer u een kinderwens heeft bespreek dit dan voor de start met MTX met uw behandelend longarts. Dit geldt ook voor mannen. Indien u borstvoeding geeft mag er ook geen MTX worden gebruikt.

Veel gestelde vragen over Methotrexaat

- **Wat is MTX?**

MTX is een immunosuppressiva. Dat betekent dat MTX uw afweersysteem onderdrukt en ontstekingen remt. Deze effecten worden benut bij verschillende vormen van sarcoidose.

- **Wanneer wordt MTX voorgeschreven?**

MTX wordt gegeven wanneer prednisolon of andere corticosteroïden niet voldoende effect hebben of niet goed worden verdragen. Ook wordt MTX wel in combinatie gegeven met prednisolon zodat de dosering van alleen de prednisolon kan worden verlaagd, om bijwerkingen zo veel mogelijk te verminderen.

- **Hoelang duurt de behandeling met MTX?**

In eerste instantie duurt de behandeling een jaar. Afhankelijk van het resultaat zal dan de MTX worden gestopt of worden gecontinueerd. Soms wordt een behandeling na 2 jaar gestaakt om de behandeling vervolgens met een half jaar weer ter hervatten, indien dit gewenst is.

- **Wat is de gebruikelijke dosis bij MTX?**

In de meeste gevallen zal de dosis één keer per week 10-15 mg bedragen. MTX wordt gegeven in tabletten van 2,5 mg.

- **Wat kan ik tegen bijwerkingen doen?**

In de meeste gevallen kunt u bijwerkingen oplossen door de dosis over twee opvolgende dagen te verdelen. Soms is het nodig om de dosis van de MTX te verminderen. Overleg dit eerst wel met uw behandelend longarts.

- **Kan ik alles eten bij gebruik van MTX?**

Melk en voedsel met melkproducten verminderen de opname van MTX. Gebruik deze producten daarom niet vanaf 2 uur voor inname en 1 uur na inname.

- **Beïnvloedt MTX mijn rijvaardigheid?**

Nee, MTX beïnvloedt niet uw rijvaardigheid.

- **Wat moet ik doen als ik de MTX ben vergeten in te nemen?**

Als u de MTX één keer per week inneemt en u komt er één dag na de normale innamedag achter, dan mag u alsnog de tabletten innemen. De week er op kunt u de MTX dan weer innemen op uw gebruikelijke innamedag. Wanneer u er later dan één dag achter komt, kunt u de innamedag in het vervolg beter aanpassen.

Voorbeeld: eerst was de innamedag woensdag, maar doordat u hem bent vergeten neemt u de MTX nu op vrijdag. Dan geldt voor de week erop dat u dan ook de MTX op vrijdag inneemt. Dit wordt uw nieuwe vaste innamedag.

- **Wat moet ik doen bij braken en/of diarree?**

Als u binnen twee uur na inname heeft gebraakt, raadpleeg dan uw behandelend longarts. Deze kan dan aangeven of u nieuwe tabletten moet innemen of dat dit niet nodig is.